

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
на дисертацію Чжоу Чена «Китайська каліграфія:
від традиції до практики застосування в сучасному
дизайні», подану на здобуття наукового ступеня
кандидата мистецтвознавства за
спеціальністю 17.00.07 – дизайн

Китайська каліграфія – надзвичайно багатогранне і масштабне явище, яке має докорінний зв'язок з історичним розвитком релігійної ідеології та філософсько-естетичної культури Китаю. Відразу ж зауважимо, заявляючи тему у вступі, автор демонструє намір зосередитись насамперед на понятті «сучасна каліграфія», а також питаннях, пов'язаних з принципами формоутворення в класичній та сучасній каліграфії, звертаючи увагу на те, що у європейських наукових працях сучасна каліграфія розглядається лише побіжно. Характерно, що дисертант з самого початку вказує на вельми важливі моменти, зокрема, в унісон з іншими китайськими вченими вказує на зв'язок китайської каліграфії з авангардним мистецтвом Заходу і водночас вказує, що західні дослідники розглядають китайську каліграфію як частину графічного дизайну. Однак автор не надто підкреслює важливість поглядів, вироблених різними категоріями авторів, хоча ця важливість насправді істотна, тому і визначає основний напрямок уваги дисертаційного дослідження. Про це автор дисертації пише у першому підрозділі першого розділу, де йдеться також про джерела дослідження, опис яких здійснено ретельно і всеохоплююче.

Як це нерідко буває у аспірантських роботах, автор нічого суттєвого не розкриває при описі методів дослідження. Як завжди – це набір стереотипних фраз, що, однак, не надто псує враження від загалом достатньо добросовісного пояснення методологічної бази роботи.

Перший розділ незначний за обсягом - всього 25 сторінок, але цього досить, щоби викласти необхідну початкову інформацію, яка у цьому розділі має, головним чином, описовий характер.

Основне дослідження виконане у наступних двох розділах. Насамперед автор зупиняється на вивченні традицій китайської каліграфії, аналізуючи їх починаючи з історичних витоків аж до зародження сучасної каліграфії. Точніше кажучи, йдеться не просто про традиції. Ведучи мову про традиції, автор, фактично, лише задає кут зору на конкретне прагматичне питання, а саме, про каліграфію як вид художньо-проектної діяльності. Саме в контексті цього завдання автор формулює і дає відповіді на ряд послідовних питань, що стосуються історії і розвитку класичної каліграфії і відтворюють цілісну картину складного процесу. Ще раз підкреслимо, матеріал другого розділу далеко не описовий. Автор демонструє не лише досконалі знання історії та фактології, але також належне володіння аналітичними можливостями. Разом з тим, саме добротний рівень описової майстерності робить науковий текст цікавим і захоплюючим. Можливо, тут і не варто надто переоцінювати інтелектуальні здібності автора. Справа в тому, що фактичний матеріал сам по собі інтригуючий, особливо для читача, який не спеціалізується на китаєзнавстві, для якого знайомство з історичною інформацією супроводиться емоційними імпульсами і безперервним відчуттям привабливості матеріалу.

Треба відзначити, що характер тексту розділу, особливість складу інформації є такими, що вимагають від автора відповідних професійних якостей і навиків, вміння орієнтуватися і давати оцінку непростим явищам, тому позитивна оцінка дослідження водночас є свідченням позитивної оцінки фахового рівня дослідника. Зрештою, це вже штрихи до завершальної характеристики дисертанта, яку, однак, ми даватимемо після остаточного завершення рецензії.

Повертаючись до аналізу другого розділу, ще раз відзначимо високий рівень його інформативності, насиченість прізвищами учасників процесу,

назвами джерел історичних досліджень, безперервне фігурування у тексті «вибухової» інформації. Чого варта, наприклад, інформація про каліграфію доби Цін, яка відзначається законсервованістю традицій на 3000 (!) років. На цьому фоні парадоксальною видається інформація про те, що ідеї оновлення і перші експерименти в сучасній каліграфії виникли в 70 – 80 рр. ХХ століття під впливом виставок сучасної японської каліграфії.

Автор майстерно полемізує на тему розвитку «сучасної каліграфії», розглядаючи позиції різних авторів, які наповнені конфліктністю та непростю взаємозалежністю. Другий розділ, врешті-решт, містить повноцінну відповідь на питання про історичні традиції каліграфії, її розуміння як виду художньо-проектної діяльності.

Третій розділ підтверджує враження про рівень і якість роботи, які склались в процесі прочитання попередніх розділів. По ходу відзначимо структурну простоту і логічну надійність дисертації, в якій всі висвітлювані питання розкриваються своєчасно і з належною ясністю. Розділ, що присвячений дослідженню розвитку сучасної каліграфії і її застосування в дизайні, містить п'ять підрозділів, в назвах яких плавно прочитується зміст дослідження і, по суті, інформація про результат. Знову ж таки, кидається в очі висока ступінь конкретності матеріалу. Автор не вдається до якихось абстрактних розмірковувань чи ліричних відступів. Для цього він не залишає собі ніяких можливостей. Робота, як уже відзначалось, наповнена конкретною адресною інформацією, що робить її цінною і надає історико-документального характеру.

В подібних роботах, як правило, автори мало розкривають свої індивідуальні здібності, тобто, не заваджають формуванню у читача власного враження про матеріал дослідження. В цьому, тобто, в емоційній нейтральності полягає позитивна особливість дисертацій історико-документального характеру, в яких відсутня «призма» автора і створені передумови для незалежного сприйняття і трактування інформації.

Приємне враження справляє вишуканість формулювань назв підрозділів, за якою скривається чітка адекватність оцінки автором реальної картини процесу, його професіоналізм. Ми вже згадували про цю його якість. Загалом, третій розділ об'єктивно відображає стан досліджуваного явища (для іншої думки підстав просто немає) і зайвий раз засвідчує якісний рівень дисертації, а заодно і рівень дисертанта. Дисертація Чжоу Чена є конкретним і важливим внеском в картину історії китайської естетичної культури, вона доповнює цю картину новим, раніше не дослідженим і науково не осмисленим матеріалом, піднімає рівень її повноти і досконалості відповідно до вимог мистецтвознавчої науки ХХІ століття.

Незважаючи на в цілому позитивне враження від дисертації, в тому числі постановки мети і завдань, структурної побудови і змісту, хочеться все ж зауважити, що автор не виявляє строгості при узгодженні назв підрозділів із завданнями, як це загалом прийнято. При цьому як назви підрозділів, так і назви завдань самі по собі мають цільний і зв'язний характер.

Вельми похвально, що дисертант продемонстрував добротний рівень знання української та російської мов, а також раціональний науковий стиль при написанні тексту. Але, на жаль, про це не свідчить назва роботи, яка, на нашу думку, могла б звучати так: «Китайська каліграфія: від історичної традиції до застосування в дизайні», тобто без слів «практики» та «сучасному», але з участю слова «історичної». Такий варіант назви повною мірою передає ідею теми. Стає очевидним, що слово «практика» (перед словом «застосування») є зайвим, також не має сенсу слово «сучасному». Адже якщо йдеться про дизайн, то автоматично ясно. Що йдеться про сучасну (у порівнянні з історією) епоху.

Дисертація дає змогу зробити висновок і про її автора, зокрема, про рівень дослідницької якості і культури, який гарантує достовірність результатів дослідження. В особі п. Чжоу Чена маємо приклад фахового дослідника, який здатний ставити і вирішувати актуальні наукові завдання і активно впливати на процес розвитку і збагачення мистецтвознавчої науки.

Дисертація п.Чжоу Чена виконана з дотриманням всіх формальних вимог, які ставляться сьогодні до кандидатських дисертацій. Крім тексту, що містить 156 сторінок, робота включає список літератури – 185 джерел українською, російською та англійською мовами, а також понад 100 джерел китайською мовою. Також в склад роботи входить термінологічний словник (додаток А) і альбом ілюстрацій (додаток Б). Крім цього, автор подав автореферат дисертації, який за формою і змістом повністю відповідає стандартним вимогам. Таким чином, є всі підстави для присвоєння п.Чжоу Чену наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.07 – дизайн.

Офіційний опонент,
доктор мистецтвознавства,
професор інституту архітектури
Національного університету
«Львівська політехніка»

/Боднар О. Я./

